

SECȚIUNEA nr. 2. CAPITALUL UMAN – FACTOR DE ASIGURARE A COMPETITIVITĂȚII

STUDII SUPERIOARE ÎN ALTERNANȚĂ – SOLUȚIE PENTRU INSERTIA EFICIENTĂ A SPECIALIȘTILOR DE PROFIL ECONOMIC PE PIAȚA MUNCII

AMARFII-RAILEAN Nelli, dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat „Alecru Russo” din Bălți

Résumé: Notre travail port sur la mise en œuvre de l'enseignement en alternance pour la formation de spécialistes en économie qualifiés. La formation en alternance est un système de formation dans lequel des périodes de formation théorique, dispensée au sein d'établissements spécialisés, alternent avec des périodes de travail ou d'application en entreprise. En ce moment, dans l'enseignement supérieur de Moldova il n'existe pas de la formation en alternance comme un concept nécessaire pour augmenter la qualité des spécialités économiques et l'employabilité des diplômés dans les entreprises.

Mots-clés: formation en alternance, l'école supérieure, spécialités économique, compétitivité, le marché du travail.

Tot mai multe sondaje adresate angajatorilor indică o creștere a importanței experienței profesionale, iar lipsa ei constituie un obstacol major pentru angajarea absolvenților instituțiilor de învățământ superior în câmpul muncii. Conform rezultatelor acestor sondaje universitățile din Republica Moldova se concentrează prea mult spre aspectul teoretic al unei specializări, iar în momentul în care absolvenții pleacă de pe băncile universitare mulți din ei nu au abilități practice necesare. Mulți tineri sunt prinși într-un cerc vicios: nu își pot găsi un prim loc de muncă, dar nu pot obține un loc de muncă deoarece nu au experiență profesională.

Prin urmare, problema pusă în față instituțiilor ce pregătesc specialiști în domeniul economic este necesitatea regândirii sistemului de învățământ aplicat.

De exemplu, o particularitate a sistemului austriac educațional o reprezintă legătură strânsă între economie și procesul de instruire. De acest sistem de instruire adaptat practicii nu profită doar ucenicii, ci și absolvenții școlilor superioare de meserii, cei ai facultăților de profil și ai universităților.

Atât în cadrul școlilor de meserii cât și în școlile înalte de formare profesională se aplică sistemul dual de instruire - combinația între teorie și practică. Planurile de învățământ sau punctele-cheie ale instruirii sunt adaptate necesităților din economie. Astfel, ucenicii sunt instruiți în întreprinderi pe diverse meserii sau efectuează aici perioade de practică.

În cazul unor proiecte comune derulate între școli și agenți economici, spre exemplu proiectele de diplomă sau proiecte din unele firme cu orientare spre practică se transpun rezultate ale cercetării și ale dezvoltării.

Această combinație este considerată în întreaga Europă ca fiind exemplară și reprezintă un factor-cheie pentru succesul economiei austriece. Investitorii străini apreciază în mod deosebit abilitățile specifice meseriei și cunoștințele cu o bază solidă ale angajaților austriece. Austria dispune de o rețea cuprinzătoare de unități terțiare de învățământ. Din această rețea fac parte 21 școli de meserii, 22 universități publice și 13 universități particulare. Școlile de meserii care oferă 393 domenii de învățământ sunt orientate către nevoile companiilor și mențin foarte intens contactul cu industria. Mai mult de 47% din programele de studiu oferite sunt extra ocupaționale.

În afară de orientarea spre practică, sistemul de educare austriac pune un accent deosebit și pe specializare. Indiferent dacă este vorba despre școli de formare din domeniul tehnic sau economic există întotdeauna posibilitatea unei specializări superioare. Astfel instituția de învățământ superior pentru construcții de mașini „Höhere Technische Lehranstalt für Maschinenbau” oferă peste zece domenii diferite de instruire.

În Franța, acest tip de învățământ este ajuns deja la maturitate și a fost experimentat și de studenții moldoveni care au plecat la studii în afară prin programele de mobilitate internațională (de exemplu programul Erasmus Plus). În timpul studiilor, tinerii fac stagii de pregătire plătite în cadrul unor companii, la care pot rămâne ulterior, după finalizarea studiilor.

Învățământul superior francez este unul complex și complicat. Bacalaureatul francez este baza unei pregătiri pentru aproximativ 2,14 milioane de tineri care vor intra pe piața muncii. Bacalaureatul francez poate fi profesional, general sau tehnic. În funcție de tipul de bacalaureat se stabilește parcursul pentru următorii 2, 5 sau 8 ani în mediul de învățământ superior. Cu o diplomă de bacalaureat tehnic sau profesional se poate accede la doi ani de studii practice în diverse domenii ce țin de industrie, comerț și servicii. După studiul celor doi ani se acordă o diplomă numită BTS (*Brevet de Technicien Supérieur*) – brevet de tehnician superior sau o diploma universitară de tehnologie, numită DUT (*Diplôme Universitaire de Technologie*). Aceste diplome au un singur scop: integrarea elevului pe piața muncii pentru profesii ca electrician, coafeză, informatician, patisier, măcelar, instalator.

Cu o diplomă de bacalaureat general, elevul poate alege între o universitate și o școală superioară. În unele școli superioare – *Grandes Écoles*, specifice Franței, se poate intra doar cu o diplomă de bacalaureat, pentru altele este necesară înscrierea într-o școală pregătitoare. Aceasta pregătește viitorii studenți să muncească din greu, într-un mod susținut, timp de doi ani. Integrarea pe piața muncii a absolvenților depinde de domeniul ales și de capacitatea universității de a ajuta studenții să urmeze stagii. Majoritatea unităților de învățământ superior sunt teoretice, însă la nivel de master se poate face o alegere între Master profesional (*Master Professionnel*) și Master de Cercetare (*Master Recherche*). Masterul profesional permite o practică mai bună a cunoștințelor, prin urmare mai multe șanse de a fi angajat după finalizarea lui. Cel de cercetare este conceput pentru viitorii candidați la studiile doctorale. Unele masterate propun chiar studii în alternanță, ceea ce înseamnă ca studentul va lucra cu o firmă sau organizație în timpul anului.

Pentru a avantaja studenții care au ales să facă o școală pregătitoare sau pe cei care și-au întrerupt studiile pentru a munci, sistemul francez a pus la punct mai multe metode de echivalare. Se pot echivala studiile din domenii conexe sau experiența profesională, pentru a intra direct în anul trei de licență (L3 – *Licence*), la fel cum se pot echivala studiile făcute în străinătate sau diplomele obținute. Acest mecanism se numește „pasarela” și presupune examene suplimentare sau concursuri. Într-un CV, stagiile pe care le obține un student de-a lungul studiilor contează la fel de mult precum diploma de Master sau de *Grande Ecole*. În majoritatea școlilor franceze studenții deprind reflexul de a lucra intensiv, de a fi autodidact și autonomi.

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ
**ASIGURAREA VIABILITĂȚII ECONOMICO-MANAGERIALE PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ECONOMIEI
REGIONALE ÎN CONDIȚIILE INTEGRĂRII ÎN UE**

În Germania există aproximativ 1.500 de programe duale, care corespund aproximativ 4% din toate specialitățile din țară. O condiție prealabilă pentru admiterea la programul de dublu este unul dintre următoarele documente care atestă dobândirea ciclului secundar: *Abitur*, *Fachhochschulreife*, *Fachgebundene Hochschulreife*, în anumite cazuri *Meisterprüfung*.

Există două tipuri de educație duală: *mit Studium vertiefter Praxis* (de asemenea, numit *praxisintegrierend*) și *Verbundstudium* (sau *ausbildungsintegrierend*). În primul caz, absolvenții primesc o diplomă de licență și o experiență practică de lucru. În cel de-al doilea caz, studenții vor dobândi o profesie (*Berufsausbildung*) în plus, trecând examenul la școala de comerț și industrială sau artizanală (*IHK / HWK*) în timpul studiilor.

Educația dublă este destul de populară în Germania, iar obținerea unui loc nu este atât de simplă. Concurența pentru un loc la marile companii cunoscute este acerbă, deoarece competiția la ei este foarte mare. De exemplu, în anul 2016, în firma „Adidas”, 113 candidați au concurat pentru o singură poziție dublă. Studenții duali primesc un salariu din prima zi lucrătoare, atât în timpul practicii cât și în timpul studiilor teoretice la universitate. Întreprinderile mici sunt, de asemenea, o opțiune bună, deoarece multe dintre ele au experiență internațională și de multe ori sunt lideri globali în domeniul lor de activitate.

Studenții duali dobândesc în timpul formării în universitate nu numai cunoștințe teoretice, ci și experiență practică. În timpul procesului de studii, studenții dubli au posibilitatea de a câștiga experiență în mai multe departamente ale companiei. Datorită acestui fapt, până la sfârșitul studiilor, ei cunosc exact ce departament este cel mai interesat și unde doresc să lucreze după absolvire. Acesta este un avantaj imens față de studenții non-duali, care de multe ori nu se pot decide asupra viitoarei specializări.

Companiile care au investit resurse financiare și timp în formarea studenților în programele de studii duble sunt cointeresați ca absolvenții să rămână în activitatea lor după absolvire.

În medie, peste 70% dintre absolvenții programelor duale rămân în compania în care au beneficiat de instruire dublă. Potrivit statisticilor firmei de consultanță „Deloitte” în 2015, 7% dintre studenții din programele duble nu numai că au rămas să lucreze în companie, dar au fost promovați în funcții.

În România sunt mai multe încercări de colaborare cu angajatorii la nivel instituțional, cu ajutorul cărora studenții practică ceea ce în mediul academic se numește „*învățământ în alternanță*”.

Prin urmare, studiile în alternanță (învățământul dual) reprezintă un sistem de formare în care perioadele de formare teoretică, oferite în instituții specializate, alternează cu perioadele de lucru sau de aplicare la locul de muncă. Formarea legată de muncă se realizează în cadrul unor contracte de muncă specifice pentru o anumită audiență cu un obiectiv specific. În prezent există două dintre ele: contractul de ucenicie (formarea inițială) și contractul de profesionalizare (formare alternativă).

La momentul actual, Republica Moldova nu are instituții de învățământ superior care să fie orientate spre formarea de abilități practice la specialitățile economice, pe care studenții absolvenți urmează să le folosească la viitoarele locuri de muncă.

Ministerele de resort au întreprins mai multe măsuri pentru dezvoltarea sistemului de învățământ în alternanță în cadrul școlilor profesionale. Astfel, învățământul în alternanță este o formă de organizare a învățământului profesional și tehnic cu următoarele caracteristici specifice:

- a) este organizat la inițiativa operatorilor economici interesați, în calitate de potențiali angajatori și parteneri de practică;
- b) asigură oportunități sporite de educație și formare profesională pe baza unui contract de parteneriat și a unor contracte individuale de pregătire practică, prin pregătirea practică organizată în răspunderea principală a operatorilor economici;
- c) operatorii economici asigură pregătirea practică a elevilor, bursă la nivelul celei acordate din fonduri publice și alte cheltuieli pentru formarea de calitate a elevilor;
- d) facilitează implicarea operatorilor economici în mecanismele decizionale la nivelul unității de învățământ partener.

În anul de studii 2016-2017, aproximativ 20 companii din Republica Moldova au implementat programe de studii în învățământ dual, în colaborare cu nouă școli profesionale. Numărul agenților economici interesați să dezvolte programe de studii în învățământul dual este în creștere.

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a inițiat elaborarea Regulamentului pentru a stabili condițiile legale și regulile de organizare a acestei forme de învățământ. Printre principalele prevederi ale Regulamentului se numără clarificarea, definirea și uniformizarea termenilor legali utilizați pentru învățământul dual; stabilirea timpului necesar pregătirii teoretice și practice; reglementarea statutului elevului ucenic, inclusiv prin introducerea termenului de „salariu de ucenicie”, ca mecanism de remunerare. De asemenea, Regulamentul stipulează drepturile și obligațiile părților implicate în procesul de studii, precum și modalitățile de finanțare a învățământului dual. În rezultatul implementării Regulamentului se așteaptă creșterea calității pregătirii elevilor în cadrul învățământului profesional tehnic, precum și a satisfacției agenților economici față de forța de muncă formată în cadrul acestui tip de învățământ.

În viziunea noastră, conceptul de studii duale trebuie implementat în și în sistemul de învățământ superior, ceea ce generează, desigur, o serie de provocări:

1. Cooperarea scăzută (sau lipsa cooperării) între instituțiile de învățământ superior și întreprinderi;
2. Neînțelegerea de către angajatori a programelor de studii și a modalităților alternative de învățare;
3. Angajatorii nu sunt capabili să pregătească tinerii pentru o calificare completă (nu doar competențe specifice companiei).

De asemenea, aceste sistemul dual de studii se confruntă cu probleme legate de competența cadrelor didactice, programe de studii complexe și lipsa echipamentului modern.

Pentru o aliniere mai bună la cerințele pieței muncii, strategiile de formare a competențelor practice în instituțiile de învățământ superior, trebuie să asigure dezvoltarea atât a competențelor tehnice, cât și a competențelor fundamentale pentru angajare.

În acest context, este esențial să se asigure o mai bună legătură dintre instituție și angajatori și să se promoveze implicarea acestora în conceperea programelor de învățare la locul de muncă.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea învățământului dual, <http://particip.gov.md/proiectview.php>
2. Sistemul de studii dual în Germania, <http://wegweiser-duales-studium.de>
3. Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale Comisia pentru cultură și educație a Parlamentului European, <http://ec.europa.eu/esf/home>
4. Regândirea educației: investiții în competențe pentru rezultate socio-economice mai bune (COM(2012)669), <http://ec.europa.eu>.